

JORDI PLAY

Modest Cuixart va muntar el seu estudi a Palafrugell, en una antiga torro situada al bell mig del poble. Volia estar a prop del mar.

El gran pintor de l'abstracció burgesa

Era l'artista de més talent de Dau al Set, el grup que va fundar amb Antoni Tàpies, Joan Ponç, Joan Brossa i Joan Josep Tharrats, però als anys seixanta, la llavors influent revista *Serra d'Or*, a través del crític Alexandre Cirici Pellicer, va condemnar-lo a mort, a través d'una denúncia pública amb regust de delació: va dir que era l'encarnació de la dreta. No va tenir altre remei que deixar Barcelona, deixar el *milieu*, i retirar-se a l'Empordà.

Llavors, en temps del franquisme, no es podia ser de dretes. Ser de dretes era ser franquista, col·laboracionista, feixista; és a dir, un traïdor, un immoral, un podrit.

Alguns clients del seu marxant van

Amb la mort de Modest Cuixart (Barcelona, 1925), esdevinguda el dia 31 d'octubre a Palafrugell (Baix Empordà), on vivia, desapareix un dels pintors catalans amb més impacte i popularitat del segle XX.

tornar-li els quadres perquè van dir que no volien tenir un pintor de dretes a casa.

A partir d'aquell dia, Antoni Tàpies va tenir el camí lliure per convertir-se en el representant de l'avantguarda cultural antifranquista, combativa i reivindicativa.

Recordem que, en aquell històric article, Cirici Pellicer va dir que Cuixart era la dreta en pintura com Joan Peruchó era la dreta en literatura catalana. Resultat: Peruchó mai no va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, quan s'ho mereixia més que molts que l'han obtingut i no hi havia, a diferència de Josep Pla, cap excusa política, perquè mai no va deixar de tenir una actitud exemplar en defensa de la llengua i la cultura catalanes.

Modest Cuixart potser era de dretes perquè, en un moment determinat, va voler afalagar el gust de la majoria a través d'un figurativisme acolorit i amable, que va ser utilitzat, com ningú, per decorar els menjadors de la majoria de restaurants de la Costa Brava i de

DORCI PLAY

El pintor va ser un seductor que va utilitzar la pintura per aixamplar el seu poder de seducció.

l'Empordà. Amb els anys, va fer-se repetitiu –com Tàpies, d'altra banda– i va deixar de buscar camins més creatius.

Potser va decidir que el seu camí únic era el d'afalagar el gust de la majoria, aquells mateixos que compraven els paisatges de l'Escola d'Olot, perquè en un moment determinat va decidir que faria els mateixos calés que el banquer, treballant com un negre.

“Com que he vist la misèria de molt a prop –deia–, no m'he conformat mai i he volgut fer els mateixos calés del banquer, perquè pugui menjar fruits madurs que em fermentin idees noves. Això ho vaig veure a París. Què és això, em vaig demanar, d'anar amb una mà a cada ou? No, això no pot ser, vaig dir-me. Del meu treball han de sortir calés i prou.”

En això, va imitar dues persones: el seu avi –“he tingut el mateix esperit de l'avi, esperit d'empresa”, deia– i Picasso.

Anys cinquanta. París. “Picasso –deia Cuixart– em va impressionar del tot, em va deixar acollonit. Ell guanyava calés, no per guanyar calés, sinó per demostrar que podia fer-ne més que ningú. Això que tant li fotia tenir-ne. No portava un ral a la butxaca i no en va poder gaudir mai. Picasso em va impressionar molt. És molt difícil imposar una pintura revolucionària a tot el món i fer-la cotitzar. A més, va tenir una virtut que molts no tenim, va treballar constantment.”

Però ell mai no es va considerar un pintor de dretes o un pintor burgès,

sinó un pintor revolucionari. A més, tenia criteri i formació intel·lectual i artística.

D'infant es va acostumar a l'olor de l'aiguarràs al costat de la seva mare, que pintava tapissos. Després, amb només cinc anys, va tenir la sort d'entrar a l'escola alemanya de Barcelona, “una escola que donava molta importància a la música, al ritme, al gimnàs, a l'expressió i a la pintura”, recordava.

Quan l'any 33 els retrats de Hitler van empastifar les parets de l'escola, el pare, republicà i anglòfil, el va treure de l'escola i el va enviar a un institut.

Contra l'abstracció metafísica.

Rebutjava l'abstracció pura, per metafísica. No creia, com Ortega, que es pogués posar filosofia en un quadre. Quan deia això pensava en Tàpies i volia que la gent també ho pensés quan ho deia.

“No es pot –deia– perdre el temps en metafísiques. Baroja deia, cosa que li agradava a Pla: ‘Para ser genial hay que ser un poco mediocre’.”

La rivalitat, l'enfrontament Tàpies-Cuixart, cosins germans –el segon cognom de Cuixart era Tàpies–, forma part de la història de l'art català del segle XX.

Cuixart se sentia menystingut pel seu cosí, però no li tenia tírria. Si de cas, i de forma molt subtil, hi projectava un toc de sarcasme. Sí que sempre va mostrar-se agraït a la família. El seu pare mor l'any quaranta, deixa la família en una situació precària i els pares d'Antoni Tàpies li paguen els estudis als Escolapis.

Cuixart practicava el que en deia “realisme dinàmic”, i l'empeltava de barroc. “Com a persona revolucionària o barroca, busco el realisme dinàmic”, proclamava.

L'artista ha de fer l'article, ha d'omplir de paraules importants la seva obra. També va caure en aquesta servitud, tan pròpia de l'art contemporani.

En un moment determinat, va posar etiquetes a la seva obra. No ho feien els crítics? “Ara per fi puc dir que el que faig és realisme nou”, va proclamar el 1997.

“El realisme –especulava– és quan tu mires un arbre i el veus de forma diferent. En pintura només hi ha aquest

problema. La meva preocupació, com Picasso, és la de saber si puc captar el realisme del meu temps, que no té res a veure amb el realisme del segle XV. No es tracta d'escopir al voltant de l'escopidora. No es tracta de fer un *isme* més. Es tracta de pintar la realitat, el que jo penso de la realitat. La realitat té l'avantatge que és verge i la pots violar. El romànic català es va fer en unes esglésies envoltades d'una natura meravellosa i no van pintar el paisatge. El realisme del seu temps va ser el Pantocràtor.”

L'art, un ofici. Després, hi ha l'ofici. La vida pot ser bohèmia, però la feina, no.

“Per a mi –deia– l'art és un ofici. La ‘inspiració’, entre cometes, és sempre producte del treball. L'artista ha de ser creador, imaginatiu, però ha de ser una persona amb una formació completa si vol aconseguir alguna cosa. L'artista no és cap persona privilegiada sobre les altres, no pot ser cap mite. A Espanya, però, hi ha molt mite de l'artista,

encara. Dels tres mites que hi ha a Espanya, l'artista ha quedat. El torero ha quedat. El capellà és l'únic mite que se n'ha anat en orris.”

Més que fer diners, Cuixart va voler demostrar que en sabia fer. No va voler ser milionari. Va voler ser lliure.

“No sóc propietari de res, ni de cap obra meva –deia–. No he volgut res. Detesto ser propietari. Em van parir així. No és pas per bohèmia. Jo vull el meu dineret per pagar-me la meua llibertat i prou. Considero que la propietat és un ferment de preocupació. Es pinta molt millor sense aquestes preocupacions. A mi, els diners no m'afecten.”

No volia acabar com el pare, que va morir sense poder deixar la família en bona posició.

“El meu pare –deia– era metge al Raval i rebia moltes de les prostitutes del barri i ajudava aquelles pobres noies i no es preocupava mai de fer calés. De fet, no va fer mai cap duro. Exercia la medicina com un apostolat. Ho feia per servir la gent.”

Quan va començar a pintar va passar gana. “Però jo he tingut –deia als seixanta anys– una sort molt gran. En moments de dificultat sempre m'ha salvat un personatge, la dona. A Chicago i a París, quan pitjor estava, vaig trobar una dona que em va ajudar. Entenguem-nos, no vol dir que fes de *macarra*. He tingut dones molt delicades. Fins i tot ara tinc un nou amor, una devoció per una senyora francesa ja gran que és una de les actrius més famoses de França, Alice Sapriche, una gran actriu.”

I si finalment no va ser res més que un seductor? Va ser un home *charmant*, de veu vibrant, mirada directa i expressió clara, que semblava acabat de sortir d'un internat suís, gran seductor de dones (amb Romy Schneider va viure una relació íntima), que va utilitzar la pintura per eixamplar el seu poder de seducció. Això, en el franquisme, era una immoralitat que no es podia tolerar, que molts no podien tolerar.

Lluís Bonada

Quan una ciutat té una universitat com la UB, es nota.

www.ub.edu

L'empremta de la Universitat de Barcelona es nota en els seus carrers, en els seus barris, en la seva gent, en la vida diària. Perquè ja fa més de 555 anys que la UB creix amb Barcelona i el seu entorn.

Capdavaniera en docència, recerca i transferència de coneixement a la societat, amb 4.500 docents-investigadors i més de 600 projectes de recerca, 20 centres on podràs gaudir d'una oferta formativa àmplia, de qualitat i amb vocació europea, de grau i postgrau, màster i doctorat. Perquè sigui quin sigui el teu interès, trobis el que busques.

LA UNIVERSITAT, UNA CIUTAT, UN PAÍS.

